

Pan
Marek Hawel
Burmistrz
Miasta Pszów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Urzędzie Miasta Pszów² w zakresie realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) w latach 2006-2008 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 21 stycznia 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Burmistrzowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizację przez Urząd dotychczasowych działań w zakresie rozbudowy infrastruktury kanalizacyjnej, pomimo stwierdzonych uchybień, zwracając jednak uwagę, że ograniczony zakres rzeczowy i finansowy zrealizowanych zadań, może stanowić zagrożenie dla terminowej realizacji zamierzeń w ramach KPOŚK.

¹ Dz. U. z 2007 r. nr 231, poz. 1701 ze zm., zwanej dalej ustawą o NIK.

² zwanym dalej Urzędem.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny cząstkowe i ustalenia kontroli:

1. Uchwałą Rady Miejskiej z dnia 27 września 2002 r. w sprawie zatwierdzenia projektu rozwiązań gospodarki ściekowej Gminy³ pn. *Koncepcja kanalizacji sanitarnej w zlewni oczyszczalni ścieków Pszów*⁴ określono potrzeby rzeczowe w zakresie infrastruktury kanalizacyjnej. Koncepcja ta przewidywała budowę oczyszczalni ścieków o docelowej przepustowości 2 172 m³/d oraz sieci kanalizacyjnej o docelowej długości 152,6 km. Łączna wartość przewidywanych robót wynosiła 132,9 mln zł. Koncepcja nie określała terminu realizacji wymienionych w niej zadań.

W dniu 24 stycznia 2005 r. Urząd skierował do Wojewody Śląskiego, opracowaną na podstawie Koncepcji *Propozycję planu aglomeracji oczyszczania ścieków komunalnych Gminy i Miasta Pszów*, która była dokumentem odnoszącym się do zadań planowanych w ramach KPOŚK. Zgodnie z ww. *Propozycją* zakładana długość kanalizacji sanitarnej dla aglomeracji⁵ wynosiła 128,5 km, a równoważna liczba mieszkańców (RLM)⁶ aglomeracji wynosiła 10 264. W dniu 17 lipca 2008 r. Urząd skierował do Wojewody Śląskiego uaktualniony *Projekt planu aglomeracji Pszów*, wg którego RLM wynosiła 15 342, a planowana długość sieci kanalizacyjnej dla aglomeracji 112,6 km, przy czym podobnie jak cyt. Koncepcja, ww. dokumenty nie określały terminu realizacji wymienionych w nich zadań, tj. zakładanej rozbudowy sieci kanalizacyjnej oraz oczyszczalni.

Gmina na koniec 2005 r. posiadała 21,1 km sieci kanalizacyjnej, wybudowanej w latach 1998-2005, przy czym w latach 2003-2005 wybudowano łącznie 14,7 km kanalizacji oraz oczyszczalnię ścieków o przepustowości 1 000 m³/d. W latach 2006, 2007 oraz I półroczu 2008 r. wykonano odpowiednio: 3,8 km, 3,0 km oraz 1,7 km sieci kanalizacyjnej. Ilość mieszkańców Gminy korzystających z sieci kanalizacyjnej wzrosła z 5 321 w 2006 r. do 6 084 w 2007 r. oraz 6 164 w I półroczu 2008 r.

W latach 2006-2008 (I półrocze) wybudowano zatem łącznie tylko 8,5 km sieci kanalizacyjnej, co stanowiło 9,3 % z 91,5 km kanalizacji przewidzianej wg programu

³ o statusie miasta, zwanej dalej „Gminą” lub „Miastem”.

⁴ zwana dalej Koncepcją.

⁵ planowana aglomeracja objęła tereny Miasta w obrębie których zachowany jest wskaźnik 120 mieszkańców na 1 km sieci kanalizacyjnej.

⁶ równoważna liczba mieszkańców (zwana dalej RLM) - przez jednego równoważnego mieszkańca rozumie się ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych wyrażony jako wskaźnik pięciodobowego biochemicznego zapotrzebowania na tlen w ilości 60 g tlenu na dobę (art. 43. ust. 2 ustawy *Prawo wodne*).

KPOŚK do realizacji na lata 2006-2015⁷. Zdaniem NIK, niskie tempo rozbudowy infrastruktury kanalizacyjnej, stanowi zagrożenie dla terminowej realizacji planowanego zakresu rzeczowego inwestycji w aglomeracji Pszów. Należy przy tym podkreślić, że aglomeracja Pszów, jako uczestnicząca w KPOŚK, została formalnie wyznaczona przez Wojewodę Śląskiego, dopiero rozporządzeniem z dnia 24 października 2008r. (nr 70/08)⁸.

W latach 2006-2008 (I półrocze) Gmina przystąpiła do realizacji trzech z czterech, zaplanowanych na ten okres, zadań w zakresie rozbudowy kanalizacji, ujętych w *Programie Ochrony Środowiska*, przyjętym uchwałą Rady Miejskiej z dnia 28 listopada 2003r. Do dnia 30 grudnia 2008 r. nie rozpoczęto realizacji zadania nr 4, pn. *Zlewnia kolektora „K” od ul. Andersa oraz kolektora „L”*, którego termin rozpoczęcia planowano na 2007 r.

Powody niskiego zaawansowania prac i opóźnień w budowie sieci kanalizacyjnej w ramach KPOŚK w toku kontroli wyjaśnili Burmistrz oraz Skarbnik Miasta, m.in. ograniczonymi możliwościami finansowymi Gminy w latach 2006, 2007 i 2008 r. (w związku z niskimi dochodami Gminy, inwestycje te były finansowane w ramach jej planowanego deficytu budżetowego) oraz trudnościami w pozyskaniu środków europejskich, od których uzależniona była realizacja tych zadań. Jak wyjaśnił Burmistrz: (...) *„nie ma mechanizmu finansowania działań kanalizacyjnych w ramach KPOŚK. Gminy mogą jedynie ubiegać się o środki w ramach konkursów dotyczących środków europejskich oraz uzyskiwać pożyczki. Taki sposób finansowania nie daje możliwości planowania wysokości wydatków (...). W konkursach są przyznawane środki w wielkości wielokrotnie niższej od potrzeb zgłaszanych przez Gminy, a wysokość pożyczek jest ograniczona możliwościami kredytowymi.”*

2. Nakłady poniesione na budowę sieci kanalizacyjnej w latach 2006, 2007 oraz I półroczu 2008 r. wyniosły odpowiednio: 1 639,5 tys. zł, 1 516,3 tys. zł oraz 77,9 tys. zł, tj. 68,4 %, 80,5 % oraz 3,3 % planowanych w budżecie Gminy nakładów na ten cel w poszczególnych latach. Wg wyjaśnień Z-cy Burmistrza powyższy stan spowodowany był głównie poniesieniem w latach 2006-2007 niższych od zakładanych kosztów realizacji zaplanowanych i wykonanych zadań, w związku z wynikami postępowań przetargowych,

⁷ Długość sieci kanalizacyjnej wg *Projektu planu aglomeracji Pszów* wynosiła 112,6 km, z czego na koniec 2005 r. Gmina posiadała 21,1 km, zatem do wykonania w latach 2006-2015 pozostało 91,5 km.

⁸ Rozporządzenie w sprawie wyznaczenia aglomeracji Pszów (Dz.Urz. Województwa Śląskiego nr 194, poz. 3531). Wojewoda Śląski ww. rozporządzeniem wyznaczył aglomerację Pszów, w rozumieniu art. 43 ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne*, o RLM - 15.342, zlokalizowaną w Gminie Pszów.

a w I półroczu 2008 r. wynikał z etapowości działań, w toku których w pierwszej połowie roku wyłoniono w postępowaniu przetargowym wykonawcę, który fakturował wykonane zadania w II półroczu. Łącznie w okresie objętym kontrolą na ww. zadania wydatkowano kwotę 3 233,7 tys. zł, w tym 1 309,2 tys. zł, tj. 40,5 % poniesionych nakładów sfinansowano ze środków własnych Gminy, natomiast kwotę 1 924,5 tys. zł, tj. 59,5 % nakładów sfinansowano z pożyczek Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach⁹. W latach 2006-2008 (I półroczu) Miasto nie planowało w ramach KPOŚK zadań w zakresie rozbudowy oczyszczalni ścieków.

3. W okresie objętym kontrolą Gmina nie pozyskała na realizację zadań w ramach KPOŚK środków z funduszy Unii Europejskiej, od których, jak zaznaczono w przyjętym uchwałą Rady Miejskiej *Programie Ochrony Środowiska*, uzależniona była realizacja programu porządkowania gospodarki wodno-ściekowej.

W latach 2003-2005 Miasto złożyło dziewięć wniosków w celu pozyskania środków na realizację zadań w zakresie sieci kanalizacyjnej na łączną kwotę 11 344 tys. zł, z czego dwa uzyskały dofinansowanie w łącznej wysokości 1 713,9 tys. zł. Kierownik Referatu Promocji, Środków Pomocowych, Edukacji, Kultury i Sportu wyjaśnił, że Gmina w latach 2004-2008 brała udział w prawie wszystkich konkursach z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, w których miała szanse uzyskać dofinansowanie - nie przystępowano do konkursów, których warunki formalne wykluczały udział Gminy.

W okresie objętym kontrolą Gmina ubiegała się o pozyskanie środków zewnętrznych na realizację KPOŚK w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013, Działanie 5.1 *Gospodarka wodno-ściekowa* Priorytet V. *Środowisko*, ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego¹⁰. Wniosek o dofinansowanie *Budowy kanalizacji w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 933 od stacji CPN do granic z Wodzisławiem Śląskim* na kwotę 5 059,1 tys. zł, mimo pozytywnej oceny, nie został wybrany, ze względu na wyczerpanie alokacji w wysokości 72 936 tys. zł oraz pozycję na liście rankingowej (35 miejsce na 75 wniosków, które złożono na łączną kwotę 734 335,2 tys. zł).

⁹ Wg wyjaśnień Z-cy Burmistrza: „Na dzień 30.06.2008 r. zadłużenie Gminy z tytułu pożyczek długoterminowych krajowych (WFOŚiGW i NFOŚiGW) wynosiło 4.202.248,94 zł, co w stosunku do wykonania dochodów za I półroczu 2008 r. stanowiło 31,51%.”

¹⁰ Wg wyjaśnień Z-cy Burmistrza w latach 2006-2007 nie były przeprowadzane żadne konkursy dotyczące finansowania zadań kanalizacyjnych dla gmin wielkości Pszowa.

4. Sprawozdania roczne z realizacji KPOŚK, przedkładane w latach 2006-2008 (I półrocze) Wojewodzie Śląskiemu, zawierały określone w art. 43 ust. 3 b ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne*¹¹ informacje oraz były zgodne z posiadaną przez Urząd dokumentacją źródłową, stanowiącą podstawę ich sporządzenia (poza jedną pomyłką w sprawozdaniu za 2006 r.¹²). NIK krytycznie ocenia złożenie Wojewodzie Śląskiemu sprawozdania rocznego z realizacji KPOŚK za 2007 r. dopiero w dniu 1 kwietnia 2008 r., tj. 32 dni po terminie, określonym w art. 43 ust. 3 c ustawy *Prawo wodne* oraz przedstawienie przez Urząd Wojewodzie Śląskiemu jednej z dwóch ankiet złożonych w okresie objętym kontrolą, dotyczących *Informacji na potrzeby aktualizacji KPOŚK* w dniu 7 sierpnia 2007 r., tj. 7 dni po terminie określonym na dzień 31 lipca 2007 r. w pismach Ministra Środowiska oraz Wojewody Śląskiego¹³.
5. Miasto dysponowało wybudowaną w 2003 r. mechaniczno-biologiczną oczyszczalnią ścieków. Przed oddaniem do użytkowania w 2004 r. tej oczyszczalni, całość ścieków z terenu Gminy trafiała do środowiska bez oczyszczania. Przepustowość istniejącej oczyszczalni wynosiła 1 000 m³/d (365 m³ rocznie) i pozwalała na pełny odbiór ścieków wytworzonych na terenie Gminy w okresie objętym kontrolą. Ilość ścieków dostarczanych do oczyszczalni siecią kanalizacyjną i taborem asenizacyjnym wzrosła z 529 m³/d (193 tys. m³) w 2006 r. do 660 m³/d (241 tys. m³) w 2007 r. oraz 684 m³/d (125 tys. m³) w I półroczu 2008 r. Rozbudowę oczyszczalni, do osiągnięcia przepustowości 2 200 m³/d, zaplanowano na 2010 r.

Uzyskane w Oczyszczalni, w latach 2006-2008 (I półrocze), średnie roczne wartości wskaźników zanieczyszczeń w zakresie BZT₅¹⁴ nie przekraczały najwyższych dopuszczalnych wskaźników tych zanieczyszczeń dla oczyszczonych ścieków bytowych i komunalnych, określonych w załącznikach nr 1 do rozporządzeń Ministra Środowiska z dnia 8 lipca 2004 r.¹⁵ oraz z dnia 24 lipca 2006 r.¹⁶ w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego.

¹¹ Dz.U. z 2005 r. NR 239, poz. 2019 ze zm. – zwanej dalej ustawą *Prawo wodne*.

¹² podano niezgodną ze stanem faktycznym informację o zwiększeniu przepustowości istniejącej oczyszczalni o 1.000 m³/d.

¹³ Ww. opóźnienie Kierownik Referatu AIR wyjaśnił trudnościami z uzyskaniem w terminie niezbędnych danych.

¹⁴ Pięciodobowe biochemiczne zapotrzebowanie tlenu.

¹⁵ Dz. U. nr 168, poz. 1763, uchylonego z dniem 31 lipca 2006 r.

¹⁶ Dz. U. nr 137, poz. 984.

6. Lokalizacja istniejącej w Gminie oczyszczalni ścieków oraz sieci kanalizacyjnej była zgodna z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, a Urząd uzyskał pozwolenia na budowę zrealizowanych do połowy 2008 r. odcinków sieci kanalizacyjnej oraz na budowę dalszych odcinków kanalizacji o długości 14,9 km. Pozwolenia na budowę uzyskano łącznie dla 47,1 km sieci kanalizacyjnej.
7. W okresie objętym kontrolą Urząd zawarł 19 umów na realizację zadań w ramach KPOŚK na łączną kwotę 3 085 495 zł, w tym w 5 przypadkach umowy zawarto po przeprowadzeniu postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie przetargu nieograniczonego, a w pozostałych przypadkach wartość zamówień nie przekraczała wartości wskazanej w art. 4 ust. 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych*¹⁷. Warunki określone w umowach, zawartych po przeprowadzeniu postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, tj. zakres robót, wynagrodzenia i terminy realizacji zadań, okresy gwarancji i rękojmi, wysokość i zasady wypłaty kar umownych oraz wysokość zabezpieczenia należytego wykonania umowy były zgodne z warunkami określonymi w specyfikacjach istotnych warunków zamówienia oraz wzorach umów, stanowiących załącznik do tych specyfikacji.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. **Intensyfikację działań zmierzających do terminowego wykonania założonego zakresu rzeczowego KPOŚK.**
2. **Składanie sprawozdań rocznych z realizacji KPOŚK oraz ankiet informacyjnych w wymaganych terminach.**

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Burmistrza, w terminie 20 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn nie podjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

¹⁷ Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 ze zm.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.